

لزوم بازنگری در فرآیند واگذاری شرکت‌های تابعه شرکت ملی نفت ایران

اصل ۴۴ قانون اساسی با تقسیم نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران به سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی حدود و ثغور فعالیت هر یک از این بخش‌ها را برشمرده است. این اصل در چارچوب الزامات ناشی از شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور، تحقق اهداف سند چشم‌انداز را مورد توجه قرار داده است.

هدف نهایی سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی افزایش سهم بخش غیردولتی در اقتصاد کشور با رویکرد گسترش مدیریت و مالکیت، ارتقاء کارایی بنگاه‌های اقتصادی، بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فن‌آوری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی، کاهش بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی، افزایش سطح عمومی اشتغال، تشویق مردم به سرمایه‌گذاری و بهبود درآمد اقشار مختلف است که باید از دو طریق تقویت زمینه‌های سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی با ثبات نگاه‌داشتن سهم بخش دولتی و همچنین واگذاری سهم دولت از اقتصاد به این بخش محقق شود.

با آغاز برنامه سوم توسعه، خصوصی‌سازی به شکل محدود در صنعت نفت آغاز شد. اما عمده واگذاری‌ها پس از ابلاغ قانون اصل ۴۴ انجام شد. مطابق قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ در وزارت نفت تا کنون ۵۶ شرکت به طور کامل واگذار شده‌اند و تعدادی نیز در حال واگذاری هستند. بدین ترتیب تا نیمه آذرماه سال جاری وزارت نفت با بیش از ۶۹۸ هزار میلیارد ریال و سهم حدود ۴۷

درصدی از کل واگذاری‌های انجام شده، در میان همه وزارتخانه‌ها رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. بدیهی است تحقق همه‌جانبه تمامی مفاد قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی در دستور کاری وزارت نفت قرار دارد.

طبق مفاد ردیف ۴ ماده ۲ قانون اصل ۴۴، شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز از واگذاری مستثنی هستند. ولی به دلیل لزوم تصریح برخی فعالیت‌های تکمیلی، از نظر وزارت نفت این بخش از قانون نیاز به اصلاح دارد. در همین راستا پیشنهاد شده عبارت "شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تخصصی معجری امور پشتیبانی، عملیات اکتشاف و تجهیز، استخراج و تولید و انتقال خطوط اصلی و مخازن و امور ذخیره‌سازی و صادرات نفت خام و گاز طبیعی" به صورت شفاف بیان گردد. چراکه فعالیت برخی از امور پشتیبانی لازمه تولید مستمر نفت خام و گاز طبیعی بوده و واگذاری آنها می‌تواند برنامه تولید را دچار اختلال و اشکال نماید.

به نظر می‌رسد با توجه به انجام بسیاری از واگذاری‌ها در نفت کشور و تجارب اندوخته شده در این زمینه، ضروری است ملاحظات و الزامات پیشنهادی زیر در واگذاری‌های آینده مدنظر قرار گیرد:

- مقدم دانستن مدیریت صحیح و اصولی بنگاه‌ها بر موضوع مالکیت آنها
- لزوم پیش‌بینی تدابیر لازم جهت ارتقاء کارایی و

- بهره‌وری بنگاه‌های قابل واگذاری
- تعیین تکلیف بدهی‌ها و تضامین شرکت‌های مشمول واگذاری
- حفظ زنجیره ارزش در فرآیند واگذاری
- صیانت از حقوق کارکنان شرکت‌های در حال واگذاری
- الزام به رعایت مقررات ایمنی و مشارکت در طرح‌های بهینه‌سازی
- اولویت دادن به اهلیت خریداران جهت حفظ منافع ملی
- لزوم به کارگیری مجموعه‌ای از روش‌های ممکن برای واگذاری متناسب با شرایط هر بنگاه
- بازنگری در گروه‌های ۱، ۲ و ۳ ذیل ماده ۲ اصل ۴۴ قانون اساسی
- استخراج فهرستی از فعالیت‌ها و تصدی‌های بلاواگذاری در فعالیت‌های صنعت نفت که حفظ آنها در ساختار دولت باعث ایجاد یکپارچگی و افزایش بهره‌وری در شرکت‌های ماندگار می‌شوند

امید است با توجه به اهمیت و نقش صنعت نفت در پیشبرد اهداف کلان کشور و تأثیر قابل توجه اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ بر آینده این صنعت مهم و تأثیرگذار، از رویکردهای نوینی که منجر به اثربخشی بیشتر در تحقق اهداف این قانون خواهد شد استفاده و بهره‌برداری گردد. ■

سردبیر